

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

ÅTTONDE
ARG.

N^o 30

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:—

Halvt „ „ 125:—

I utlandet:

Helt år Emk. 350:—

Halvt „ „ 200:—

Utkommer
alla onsdagar

Redaktion:

Svenska Folkförbundet

Ans. red.: M. Westerblom

Reval, Riddaregatan 3.

Annonspris

enligt överenskom-
melse.

För längre annonse-
ring beviljas rabatt.

7 aug.

1925

HEMÅT GICK FÄRDEN.

Post-Hans gnuggade sig i ögonen och mumlade något om, att det aldrig blev någon tid till att sova, då han vid 4-tiden på morgonen mötte oss vid Österby brygga. Två Rickholtzbor hade redan hunnit dit. Förmodar att de varit uppe vid 12 eller 1-tiden, medan vi Birkasbor kunnat sova ända till kl. 3. Hapsalviken visade inte precis sitt vänligaste ansikte men lär oss dock rätt snabbt slippa fram. Snart sitta vi på Revaltåget, och det bär norrut. Mittemot oss ömsom sitter och ömsom ligger en ljus, ståtlig dam, tydligen en av badgästerna från Hapsal. Nära Reval överraskades vi av att bli tilltalade på oklanderlig svenska, och det uppenbarade sig, att vi hade sällskap med en rikssvenska. Det var all tur att ingenting ofördelaktigt blivit sagt om henne. F. ö. överraskades vi av att erfaras, att densamma svenskan visste helt litet om estlandssvenskarna. I Reval träffade vi svenskar, vart vi kommo. Och på och utanför svenska folksekretariatet trängas de lika bra som människorna utanför en smörbutik under krigsåren. Allas vår Nikolaus Blees bibehåller dock sitt lugn och ger var och en vad han behöver av

råd och hjälp. Vi träffa bl.a. Kustbons båda fäder, förläggaren och redaktören, de kyrkliga fäderna, prosten Petzäll och pastor Klasson, en vitt bekant Nuckösvensk, skriftställaren Jacob Blees, professor Kjellin från Dorpat m. fl. m. fl. Säg sedan att svenska sekretariatet inte är ett kulturcentrum! — För mellan 2 och 3 månadslöner får jag biljetter över havet för mig och de mina, och jag finner, att årslönen skall lyckligen räcka till för ferieresan i sin helhet. „Wasa“ är en ganska trevlig och anständig ångare. Synd bara att hastigheten inskränker sig till 9 knop. Nu skall vist „Kalevipoeg“ i sin nya skrud träda i stället. Då skall turen Reval-Stockholm kunna göras på 18 timmar. För „Wasa“ tog den 26 timmar. Livet ombord tedde sig i allo angenämt och gemytligt. Vännen Klasson läser estniska romaner på originalspråket, Petzäll är barnjungfru och sin frus älskvärda riddare, medan vi andra göra ingenting annat än lata oss omväxlande i solskenet och skuggan, allt efter behovet av värme eller kyla. Genom Stockholms skärgård stå vi alla hänfödda på däck timme efter timme utan att förtrötts. Den är dock bedårande, särskilt vid Estlands

platta, flerstädes något enformiga land. Nu om inte förr voro vi alla färdiga att instämma i ett yttrande av pastor Klasson, då ångbåten gled ut från Revals hamn: „jag känner samma högtidliga stämning, som den då julgranen bäres in för att klädas och barnen samlas inför den väntande juleglädjen.“ Nu var det också tre år sedan past. Klasson sett fosterlandet. I Stockholms hamn blir prof. Kjellin omkramad av väntande anförvanter, medan vi andra var på sitt håll söka oss en vilostad för natten för att en följande dag fortsätta till hemorterna. Den vackra söndagskvällen förmådde locka oss till ett besök å Skansens kullar och dälдер. Skansen med dess alla svenska minnen och med sin svenska natur är ett Sverige i förminskat format. Här kan svensken lära känna och älska sitt land. Var och när, skall estlandssvenskarna få sitt lilla Skansen, ett museum eller en fornminnessamling inrymd i lämplig bostad och förlagd inom lämplig rum i Aibosvenskarnas egen bygd? — Ån ett par dagar, och vi vila ut i Skåneland, vid bokskogsåsar och fager strand. Vart Sverige här syns oss än mer skönt.

solen mer varm, gräset än mer grönt;
Mer starkt känns bandet, som oss enar,
s v e n s k h e t , som all' svenskar förenar.

Casanier.

STRÖDDA TANKAR OCH ANTECKNINGAR.

En viktig roll för svenskheten i Estland spelar „Kustbon“. Ju större antalet prenumeranter den kan få, ju bättre kan den bli. Det borde vara en hederssak för varje svensk familj i Estland att hålla „Kustbon“. För att kunna existera måste den emellertid även hava läsare i Sverige och Finland, ju flera desto bättre. Låt oss därför energiskt arbeta för „Kustbon“. Må Estlands svenskar ställa om att den ej saknas i något svenskt hem i svenskbygden å söder om finska viken. Må varje vän av tidningen i Sverige och Finland skaffa tidningen minst en ny prenumerant. Sedan få vi se vad som går att göra för att öka tidningens värde.

Låt oss hålla på allt svenskt. Låt oss hålla på svenska namn, Ormsö kallas av tyskarne Worms. Ormsö är emellertid det urgamla svenska namnet. Det skola vi använda, ej det tyska Worms eller det halvtyska Wormsö.

Liksom Oleg är en slavisk form av det fornnordiska Helge, är Olga en rysk form av det fornnordiska Helga. Skola våra barn bära förryskade former av gamla svenska namn? Nej, endast rent svenska namn skola förekomma i svenska familjer, ej tyska, franska eller engelska, ej latinska eller grekiska.

Vi skola hålla på vårt svenskt blod. Låt oss studera raskunskap. Varje bildad svensk rekommenderas att läsa Günthers „Kleine Rassenkunde Europas“. Det är en glädje för oss att bli bekanta med detta förträffliga arbete. Det ger oss nya tankar. Det är varmt förordat av den framstående

vetenskapsmannen prof. Lundborg i Uppsala.

Utgöras ej en god del av Estlands svenskar av jordbrukare? Vore det ej lämpligt om t. ex. vart annat nummer av „Kustbon“ innehöll en liten kort uppsats i modernt lantbruk? Koncentrerad måste den vara, då tidningens utrymme är så begränsad. Huru skulle det vara om „Kustbons“ redaktion t. ex. varje kvartal meddelade storleken av tidningens upplaga, fördelad efter spridningen på Estland, Sverige och Finland? Då sågo de intresserade läsarne (detta äro vi alla) att vi måste arbeta för vår tidning och var det felar mest.

Det vore önskligt om varje sommar ett antal svenska barn kunde komma över till Sverige, inbjudna av svenska familjer. Härigenom skulle sambandet mellan svenskarne öster och väster om östersjön stärkas, kännedomen om svensk kultur ökas i Estlands svenskbygder. För i år är tanken säkerligen för sent väckt. Låt oss behålla den i minnet till nästa år och då taga upp den i tid.

År 1912 hade tyska riket per 1000 inv. 18 telefonapparater, Sverige 36. Samma år hade Berlin per 1000 inv. 59 telefonapparater, Stockholm 211.

Sverige äger ca. 16.000 km. järnvägar, tyska riket ej fullt 60.000 km. Som det senare har tio gånger så många invånare som det förra, har Sverige således i förhållande till invånareantalet betydligt mera järnvägar än tyska riket. I själva verket har intet land i Europa med hänsyn till invånareantalet så mycket järnvägar som Sverige.

Agnar Söderberg.

„NY LÄRDOMSANSTALT.“

Ett flygblad med ovanstående rubrik sprides över hela Estland. Det är esternas första folkhögskola enligt nordiskt mönster, som på detta sätt annonseras ut över

hela landet. Skolan inrymmer i Kunda storståtliga slottlika herregårdsbyggnad och är avsedd för 100 elever. Som fadder för det hela står Vierlands Folkhögskoleförening, som under två år arbetat för sakens förverkligande. Skolan kommer att heta: „Virumaa rahvaulikool“ — Vierlands folkhögskola. Det torde vara denna krets, som till övervägande del svarar för skolans ekonomi, men även staten står nog ej främmande för företaget. Till elever mottagas ungdomar av fyllda 16 år — det blir samskola — utan hänsyn till deras förkunskaper. Kursen räcker från 1 nov. till 1 maj. Alla bo på skolan. Underrisningsavgiften 1000 mark per år. Mat och bostad kostar 1500—2000 mark i månaden. Estland torde vara att lyckönska till att även på det sätt hava trätt in i den Nordiska folkens led. Helt säkert kommer denna folkhögskola att följas av flera andra. Härigenom torde även vårt Birkas komma på fastare grund. Vi svenskar kunna i alla fall känna oss stolta och glada över att vi varit de första, som i vårt land infört läroanstalt av denna typ. Vi sända Kunkollegan vår hälsning och hjärtligaste: lycka till.

Joel Nyman.

KRING SVENSKBYGDER

O R M S Ö.

Det är stekande hett — vi har den 27 juli i dag: 49° C. i solen och över 30° i skuggan. Man svettas både dag och natt. Allt vissnar och dör. Allt levande vändas, sommargästerna möjligen undantagna, ty dessa vistas mera i havat än på det torra. Rågskörden är i full gång och torde bli en av de bästa. Öns sorgebarn „Imatra“ har äntligen kommit i gång och gör regelbundet sina frya turer i veckan: måndagar, onsdagar, fredagar och lördagar. När allt

kommer omkring, så är båten nog inte så dålig som det klagats. — Goda vänner i Sverige meddela, att tre radioapparater skänkts till svenska Estland. Det blir Runö, Odensholm och Ormsö, som bli de lyckliga. Nuckö (Birkas) har ju redan sin.

Obs! Havsvattnet är hela 29° varmt i Hullo viken. En i sanning talande siffra.

**SKEPPSREDAREN
DAN BROSTRÖM,
Riksföreningens ordförande,
dödad av en bilolycka.**

Det var fredagen den 24 juli då Dan Broström var på väg i bil från Malmö till Särö inträffade olyckan i Halland. Vilken förlust Dan Broströms bortgång betyder, går fram ur nedanstående utdrag ur Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning:

„Det fanns kanske en 3 à 4 personer här i landet, som i närvarande stund vore oersättliga. Det är detta lilla antal människor, som betecknar Sveriges representation i den krets av män, som råder över världens handel, sjöfart och industri. Det är tack vare deras snille och kraft, som vårt land kan tala med i dessa frågor. Sedan i går är deras antal minskat med en.

Det sägs att ingen är oersättlig. Tyvärr har också den regeln de undantag, som bekräfta den. Dan Broström är i denna stund oersättlig. Affärsmän av hans mått äro allestädes sällsynta. I ett litet land framträda de med mycket stora mellanrum. Han var en av dem, som bygga upp ett land, som skapa nya försörjningsmöjligheter för tusenden och leda folkets krafter in på nya banor. Hans bortgång betecknar därför en i närvarande stund oersättlig förlust. Den drabbar icke blott de företag han skapat, utvecklat och lett, och den stad, dit hans verksamhet varit förlagd. Den drabbar svenskt näringsliv i dess helhet. Dan Broströms död

betyder att vårt land blivit fattigare på skaparförmåga och bevingande viljekraft“.

DEN GÅNGNA VECKAN

I n r i k e s.

Ledamoten i Riksföreningens överstyrelse, kaptén Carlander från Borås anlände fredagen den 31 juli med Kalevipoege till Reval. På lördagen reste kaptänen till Hapsal, varifrån färden på måndagen fortsattes till Ormsö och övriga svenskbygder. Som bekant, har kaptén Carlander på uppdrag av Riksföreningen rest hit ut, för att på ort och ställe studera förhållanden och inhämta uppgifter om den kulturella verksamheten.

Under den gångna veckan besökte Nordamerikas Förenade Staters nykterhetsledare E. W. Johnson Estland. Han kom hit över Lettland och höll föredrag både i Dorpat och Reval. Han är bekant som världens största nykterhetsman och har hans besök nog haft sin stora betydelse för nykterhetsaken här i landet.

Vädret har under den föregående veckan varit det härligaste, värmen har t. o. m. varit för besvärlig, men under den gångna veckan har värmeböljan gått över och det efterlängtdade regnet kommit. Årsväxten har varit mycket bra och höet till största delen bärgat, ävenså rågen.

Under den gångna veckan har även av försvarsministern ett mera ovanligt beslut kommit till synes. Enligt denna lag skulle en officer icke få gifta sig innan han blir kaptén eller på annat sätt kan bevisa att han har inkomster i jämnhöjd med kaptenslönen. Ett sådant beslut kan naturligtvis icke tillfredsställa officerskåren.

Under den föregående veckan har den så mycket omtalade „kvinnohjälten“ Alfred Sergo, som stod under polisuppsyn, för att enligt åklagarens anhållan för andra gången ställas inför dom-

stol i Tenchioprocessen, nu lyckats slippa polisen vaksama ögon och rymma från landet.

U t l a n d e t.

I grannlandet Finland bereder man sig för mottagandet av konungabesöket från Sverige. Gamla Sveaborg bannlyser för alltid de ryska färgerna och kommer att mottaga storfrämmande i sin nya skrud, de gamla svenska färgerna vitt och ljusgult. Även ett 30 tal misspyrdande skjul och magasin från den ryska tiden har rivits, för att kunna presentera den gamla fästningen i den skepnad som påminner om den svenska tidens Sveaborg.

Med anledning av jubileumsfestligheterna i Visby ha Sveriges konung och drottning besökt Gotland, varvid hjärtliga hyllningar kommit kungaparet till del vid ankomsten till Visby.

Enligt Sv. Pr. har en betydelsefull konferens mellan England och Frankrikes socialistledare avhållits.

Man antog en resolution vari de intresserade länderna uppmanas att genast inleda en beslutsam aktion för fredens återställande. Framför allt borde de av Frankrike och Spanien gemensamt uppställda fredsvillkoren direkt delgivas Abd-el-Krim och som bästa medel för ernåendet av en tillfredsställande fred betecknades full offentlighet i underhandlingarna.

Rörande de villkor, som skulle föreslås Abd-el-Krim, uppstälde resolutionen, följande huvudlinjer! 1) erkännande av riff-områdets oavhängighet; 2) en av Frankrike och Spanien företagen reglering av områdets gräns, så att dess ekonomiska livsmöjligheter säkerställas. Mötet fordrade vidare, att när underhandlingarna påbörjas skola de militära operationerna genast inställas och om fredsförhandlingarna draga ut på tiden, bör konflikten underställas Folkförbundet. Sedan fred avslutats, bör riffstaten ingå i Folkförbundet.

R Ä T T E L S E.

I Kustbon nr. 27 hava tyvärr å första sidan under rubriken „Från ryska rikets första tider“ insmugit sig ett par tryckfel.

I spalt I. skall stå „Även här var det privatföretag, som ej utfördes av Danmarks konungar utan av danska vikingahärlar“.

I spalt III. skall stå „Ryssarne (de svenska varjagerna) utspände sina silkessegel och slaverna sina nätteldukssegel och slaverne sade: nätteldukssegel passa icke för slaverna“ etc.

Penningkurser
Revals börs.

4 augusti 1925

1 dollar	—	372	375
1 pund	—	18 0	1825
100 rentmark	—	8850	8950
100 Fmk.	—	937	947
100 sv. kr.	—	10000	10115
1 estkrona	100	—	—
10 guldrub.	—	1900	1935

REVALS TORGPRIS.

Hela svin	per pund	Emk.	45—50
Flunder	„	„	15—20
Abborre	„	„	15—18
Strömning	„	„	10—12
Smör	„	„	80—95
Mjök	stop	„	18—20
Grädd	„	„	140—160
Ägg	par	„	16—18
Rågmjöl	pud	„	370—385
Potatis	stop	„	8—11

Svenska Sockerfabriks
A. B., Malmö.

Bitsocker, förpackat i paket om 2 à 2½ kg., finnes till salu hos alla specerihandlare.

BIL-TRANSPORTER

verkställes av

A.-B. SLEIPNER, Stockholm

Riks 2485, Norr 4339

till angränsande statssamhällen, järnvägsstationer, egendomar och handelsaffärer.

ESTLANDS GEOGRAFI
PÅ SVENSKA

PRIS Kr. 1:50., OBUNDEN Kr. 1:—.

Den som önskar veta något om den nya republiken Estland och isynnerhet svenskarna i Estland, borde rekommendera boken: Reval, Riddaregatan 3.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tän. 9.

MERIT

SVENSK TILLVERKNING
PRISBILLIG, DRIFTSÄKER

BÅTMOTOR

med fotogendrift

Levereras med blåslamps- eller magnettändning.

AKTIEBOLAGET
FREDR. WAGNER
STOCKHOLM
VASAG, 48

Bageriidkarnes Jäst-Aktienbolag

hållbara och jäskraftiga

Pressjäst

är oöverträffad.

Atersförsäljare antagas där vi förut icke äro representerade.

Post- och telegrafadress:

Jästängen, STOCKHOLM.

Svenska Klubbens och
S. O. V:s

LÄSRUM

har nu öppnats Riddaregatan 3 och hålles öppet alla dagar kl. 6—8.30 e. m.

Obs! Svenska och finlandssvenska tidningar och tidskrifter.

Å Svenska Klubbens och S. O. V:s vägnar

Erik Petzäll. N. Blees.

Svedala

Tegelmaskiner
Grävmaskiner
Stenkrossar
Vägbyggnadsmaskiner
Betonblandare
Torvmaskiner
Bränslekrossar för Torv, Koks och Kol
Pulverisering-maskiner
Vindsiktar
Torktrumlor
Brikettpressar
Transportapparater
Rullager, Rallvagnshjul
Skottkärrehjul
Kokillgods
Stalgjutgods

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson

Post- & Telegrafadr.
SVEDALA, GJUTERIET

Rikstelefon:
52, 76, 203, 4, 60 & 183.